

Komission ehdotus neuvoston täytäntöönpanopäätökseksi unionin talousarvion suojaamiseksi Unkarissa tapahtuneiden oikeusvaltion periaatteiden rikkomusten vuoksi

Kokous

Napsauta tähän ja kirjoita tarvittaessa kokouksen virallinen nimi ja päivämäärä(t).

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 18.9.2022 ehdotuksensa neuvoston täytäntöönpanopäätökseksi unionin talousarvion suojaamiseksi Unkarissa tapahtuneiden oikeusvaltion periaatteiden rikkomusten vuoksi (COM (2022) 485 final).

Ehdotuksen käsittely on aloitettu neuvoston budjettikomiteassa. Täytäntöönpanopäätös on tarkoitus hyväksyä Ecofin-neuvostossa.

Neuvosto hyväksyy täytäntöönpanopäätöksen kuukauden kuluessa komission ehdotuksen vastaanottamisesta, määraaikaa voidaan jatkaa enintään kahdella kuukaudella. Asia tulisi ratkaista neuvostossa viimeistään 19.12.

Ehdotuksen tarkempi käsittelyaikataulu ei ole vielä tiedossa.

Suomen kanta

Valtioneuvoston EU-selonteon mukaisesti demokratia, oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat unionin kaiken toiminnan perusta. Ne on huomioitava kaikessa EU:n ja jäsenvaltioiden toiminnassa, samoin kuin muut kansainvälisen oikeuden velvoitteet. Demokratia, oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat keskeisiä paitsi

kansalaisten oikeuksien toteutumisen myös sisämarkkinoiden toimivuuden, kasvun ja investointien kannalta. Ne ovat myös terveen julkisen talouden edellytyksiä.

Valtioneuvosto pitää oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamista yhtenä keskeisenä edellytyksenä moitteettomalle varainhoidolle ja unionin rahoituksen tuloksellisuudelle. Komission tulee hyödyntää käytössään olevia unionin taloudellisten etujen ja oikeusvaltion suojaamiseksi tarkoitettuja työkaluja niiden tarkoituksen mukaisesti. Ehdollisuusasetuksen mukaisella menettelyllä voidaan odottaa olevan myös laajempaa ohjaavaa ja ennaltaehkäisevää vaikutusta.

Valtioneuvosto jakaa komission arvion siitä, että Unkarissa tapahtuneet oikeusvaltiorikkomukset vaikuttavat tai uhkaavat vakavasti vaikuttaa EU:n budjetin moitteettomaan varainhoitoon. Valtioneuvosto tukee komission näkemystä siitä, että unionin taloudellisten etujen suojaaminen edellyttää uskottavia ja tehokkaita korruption vastaisia toimenpiteitä ja asianmukaista julkisten hankintojen järjestelmää. Valtioneuvosto tukee komission ehdotusta neuvoston täytäntöönpanopäätökseksi. Valtioneuvosto pitää siinä ehdotettuja toimia rahoituksen keskeyttämiseksi eräistä koheesiopolitiikan alaisista rahoitusohjelmista sekä kieltoa oikeudellisista sitoumuksista tiettyjen toimijoiden osalta perusteltuina ja kannatettavina.

Valtioneuvosto katsoo komission tavoin, että ehdotuksen antamisen hetkellä Unkarin ehdottamat korjaavat toimenpiteet eivät täysin riittävällä tavalla vastaa komission havaitsemiin oikeusvaltiopuutteisiin. Valtioneuvosto pitää Unkarin esittämiä toimenpiteitä oikeansuuntaisina, mutta jakaa komission näkemyksen siitä, että toimien riittävyttä ei voida arvioida ennen kuin niiden täytäntöönpanossa on tosiasiallisesti edetty. On tärkeää, että Unkari panee ehdottamansa korjaavat toimet tehokkaasti täytäntöön niin lainsäädännön kuin käytännön tasolla, täten voi olla perusteltua, että yhden kuukauden käsittelyn määräaikaa pidennettäisiin Unkarin korjaavien toimenpiteiden täytäntöönpanon asianmukaisen arvioinnin turvaamiseksi.

Valtioneuvostolla on valmius tarkastella avoimesti jatkotyön aikana komission nykyistä täytäntöönpanopäätösehdotusta täydentäviä tai korvaavia ehdotuksia.

Valtioneuvosto määrittelee prosessin päätteeksi kantansa Unkarin korjaavien toimenpiteiden edistymisen, prosessin aikana saatujen lisäselvitysten ja komission arvion pohjalta.

Pääasiallinen sisältö

Komission täytäntöönpanopäätösehdotus

Komissio käynnisti 27.4.2022 virallisesti ehdollisuusasetuksen (EU, Euratom) 2020/2092 6 artiklan mukaisen menettelyn toimittamalla Unkarille kirjallisen ilmoituksen, jossa se yksilöi Unkarin unionin talousarvion moitteettomaan varainhoitoon liittyviä oikeusvaltiopuutteita. Komissio ja Unkari ovat menettelyn käynnistämisen jälkeen käyneet ehdollisuusasetuksessa määritellyn menettelyn mukaista kirjeenvaihtoa, jonka sisältöä kuvataan seikkaperäisesti komission ehdotuksessa. Komission näkemyksen mukaan Unkarin menettelyn yhteydessä toimittamat vastaukset eivät ole riittävissä määrin vastanneet komission yksilöimiin havaintoihin ja puutteisiin. Tämän vuoksi komissio antoi 18.9.2022 ehdotuksen neuvoston täytäntöönpanopäätökseksi unionin talousarvion suojaamiseksi Unkarissa tapahtuneiden oikeusvaltion periaatteiden rikkomusten vuoksi (COM (2022) 485 final).

Artiklassa 1 komission tuo esille arvionsa, jonka mukaan Unkarin tilanne täyttää ehdollisuusasetuksen 4(1) artiklassa säädetyt edellytykset siitä, että oikeusvaltion periaatteiden rikkominen jäsenvaltiossa vaikuttaa tai uhkaa vakavasti vaikuttaa unionin talousarvion moitteetonta varainhoitoa tai unionin taloudellisten etujen suojaamista. Komissio toteaa, että Unkarin esittämät korjaavat toimenpiteet eivät täysimääräisesti vastaa komission kirjallisessa ilmoituksessa yksilöimiin puutteisiin.

Artiklassa 2 komissio ehdottaa, että Unkarille kohdennetuista EU-budjetin koheesiopoliitiikan alaisista kolmen ohjelman sitoumuksista 65 % keskeytetään.

Keskeyttäminen ei siten koskisi kaikkia koheesiopoliitiikan ohjelmia, mutta keskeyttäminen kohdentuisi jopa kolmannekseen Unkarin koko koheesiorahoituksesta. Komission julkisuudessa antaman arvion mukaan tämä tarkoittaisi noin 7,5 mrd. euron kokonaissummaa.

Ehdotus ei välittömästi vähentäisi Unkarin saaman EU-rahoituksen määrää, koska komissio ei ehdota budjettisitoumusten vähentämistä eikä rahoituskorjauksia. Ehdotus lykäisi Unkarin rahoitusohjelmien toteuttamista ja keskeytykset voisivat pitkittyessään johtaa määrärahojen menettämiseen.

Komission ehdotus koskee yhteistyössä hallinnoitavien Euroopan aluekehitysrahaston, koheesiorahaston, Euroopan sosiaalirahasto plussan ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston Unkarille kohdennettuja ohjelmakauden 2021- 2027 määrärahoja.

Täytäntöönpanopäätösehdotuksen mukaan keskeytykset kohdistetaan seuraaviin toimenpideohjelmiin: ympäristö- ja energiatehokkuus plus, yhdenmetyt liikenteen kehittäminen plus sekä alue- ja asutuskehitys plus.

Komissio esittää artiklaan myös vaihtoehtoista muotoilua siltä varalta, että komissio ei ole hyväksynyt ko. toimenpideohjelmia ennen kuin neuvosto hyväksyy ehdotetun täytäntöönpanopäätöksen, jolloin näiden ohjelmien hyväksyntä keskeytyy.

Lisäksi kohdassa 2 komissio ehdottaa, että komission pannessa täytäntöön EU:n budjettia suoran ja välillisen hallinnoinnin ohjelmien kautta oikeudellisia sitoumuksia ei tule tehdä sellaisen yleisen edun säätiön kanssa, josta säädetään Unkarin laissa IX vuodelta 2021, tai kyseisen säätiön ylläpitämän yksikön kanssa.

Artiklassa 3 edellytetään Unkaria tiedottamaan komissiota 19.11.2022 mennessä ja tämän jälkeen kolmen kuukauden välein edistymisestään esittämiensä korjaavien toimenpiteiden täytäntöönpanossa, mukaan lukien 13.9.2022 komissiolle toimitetussa kirjeessä annetut lisäsitoumukset.

Artiklassa 4 komissio osoittaa päätöksen Unkarille.

Täytäntöönpanoehdotuksen tausta

Komissio on menettelyn yhteydessä tuonut esille useita Unkarin julkisiin hankintamenettelyihin ja korruption torjuntaan liittyviä puutteita. Komission mukaan julkisiin hankintamenettelyihin liittyvien ongelmien toistuminen pitkällä aikavälillä osoittaa Unkarin viranomaisten järjestelmällistä kyvyttömyyttä tai haluttomuutta puuttua julkisia hankintoja koskevien lainvastaisten päätöksen tekemiseen, aiheuttaen näin merkittävän korruption riskin. Komission näkemyksen mukaan korruption torjunnan viitekehyksessä ja etenkin korruption rikosten tutkinnassa ja syyttämisessä on puutteita. Komission mukaan havaitut rikkomukset ja puutteet rikkovat oikeusvaltion eri periaatteita; oikeusvarmuutta, toimeenpa-

novallan mielivaltaisuuden kieltoa ja tehokasta oikeusturvaa. Osa havaituista rikkomuksista herättää myös toimivallan jakoon liittyviä huolia. Komission mukaan havaitut oikeusvaltion periaatteita rikkovat menettelyt vaikuttavat tai uhkaavat vakavasti vaikuttaa EU:n budjetin moitteettomaan varainhoitoon tai unionin taloudellisten etujen suojaamiseen.

Komissio tuo ehdotuksessaan esille perustelujaan ehdollisuusasetuksen 4(1) artiklan mukaisesti sille, miten se katsoo Unkarin oikeusvaltiopuutteiden vaikuttavan EU:n budjetin moitteettomaan varainhoitoon tai unionin taloudellisten etujen suojaamiseen. Komissio perustaa arvionsa Unkarin oikeusvaltiopuutteista ehdollisuusasetuksen 4(2) artiklan a, b, e ja h alakohtiin. Unkarin tapauksessa komissio on arvioinut rikkomusten liittyvän i) EU:n budjetin toteuttamisesta vastaavien viranomaisten asianmukaiseen toimintaan sekä tehokkaiden ja avointen varainhoito- sekä vastuuvollisuusjärjestelmien asianmukaiseen toimintaan, erityisesti julkisten hankintojen menettelyjen yhteydessä, ii) varainhoidon valvontaa, seuranta- ja tarkastuksia suorittavien viranomaisten asianmukaiseen toimintaan, iii) EU:n budjetin toteuttamiseen tai unionin taloudellisten etujen suojaamiseen liittyvien petosten, lahjonta- tai muiden unionin oikeuden rikkomustapausten estämiseen ja rangaistusten määräämiseen sekä tehokkaiden ja varoittavien seuraamusten määräämiseen varojen saajille kansallisten tuomioistuinten tai hallintoviranomaisten toimesta, sekä iv) muihin EU:n budjetin moitteettoman varainhoidon tai unionin taloudellisten etujen suojaamisen kannalta merkityksellisiin toimiin.

Ohessa kuvataan pääkohdittain komission prosessin yhteydessä esille nostamia puutteita ja niiden perusteluja.

- i) julkisiin hankintamenettelyihin liittyvät järjestelmälliset ongelmat, puutteet ja heikkoudet, ml. yhden tarjoajan kilpailutukset

Komission arvion mukaan Unkarin julkisiin hankintamenettelyihin liittyy järjestelmällisiä ongelmia, puutteita ja heikkouksia. Komissio perustaa arvionsa rahoituskausien 2007-2013 ja 2014-2020 aikana tehtyihin tilintarkastuksiin, sekä useisiin Euroopan petoksen- torjuntaviraston (OLAF) tekemiin tutkimuksiin, joiden pohjalta Unkarille on osoitettu suosituksia huomattavien summien takaisinperimiseksi. Komission mukaan merkittävä osuus julkisten hankintojen sopimuksista on laadittu tilanteissa, joissa tarjouskilpailuun on osallistunut vain yksi tarjoaja tai että sopimuksia on osoitettu tietyille yhtiöille, jotka ovat kasvattaneet hiljalleen markkinaosuuksiaan merkittäviksi. Komission budjettipääosaston hankkiman selvityksen mukaan vuosien 2005-2021 välisenä aikana merkittävä osuus julkisten hankintojen sopimuksista (niin kansallisesti, kuin EU:n varoilla rahoitettua) on ohjautunut yrityksille, joilla on tiiviit yhteydet Unkarin hallituspuolueeseen.

- ii) eturistiriitojen tunnistamiseen, ennaltaehkäisyyn ja niihin puuttumiseen liittyvät ongelmat sekä yleisen edun säätiöihin (*public interest trust*) liittyvät ongelmat

Komissio on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että Unkarin lainsäädännön mukaisesti ns. yleisen edun säätiöihin tai niiden hallinnoimiin yksiköihin ei sovelleta julkisia hankintoja eikä eturistiriitoja koskevia sääntöjä. Komissio huomioi, että yleisen edun säätiöitä ei kateta EU:n julkisia hankintoja koskevissa direktiiveissä, eikä komissio, toisin kuin Unkari, katso näiden vastaavan julkisista hankinnoista annetussa direktiivissä (2014/24/EU) määriteltyä ”hankintaviranomaista”. Tämän ohella myös näiden toimijoiden toiminnan avoimuus on ongelma. Komissio nostaa esille myös oikeusvaltiokertomuksen yhteydessä tehdyn havainnon siitä, että eturistiriitoja koskevat säännöt eivät koske parlamentin jäseniä, valtiosihteereitä eikä muita virkahenkilöitä, jotka samaan aikaan toimivat hallituksen jäseninä mainituissa yleisen edun säätiöissä, ja että nämä tahot saavat merkittävää julkista rahoitusta, mikä lisää riskejä korruptioon. Ehdollisuusasetuksen 3

artiklan mukaan yksi oikeusvaltioperiaatteen rikkomus on juurikin sen varmistamatta jättäminen, että eturistiriitoja ei synny.

iii) korruption rikosten tutkinta ja syyttäminen

Komissio on tuonut esille vakavan huolensa unionin varojen käyttöön liittyvän tutkinta- ja syytetoiminnan heikkouksista. Huolen taustalla on näiden toimien keskittyminen yleisen syyttäjän toimistoon ja syyttäjälaitoksen vahva hierarkkisuus sekä mm. se, ettei syyttäjälaitoksen päätöksiin ole mahdollista hakea muutosta. Komissio tuo perusteluissaan esille, että käytössä ei ole tehokkaita oikeussuojakeinoja sellaisia tilanteita varten, joissa syyttäjälaitos päättää olla nostamatta syytettä väitetystä yleistä etua vahingoittavasta rikollisesta toiminnasta, kuten esimerkiksi korruptiosta ja EU:n taloudellisiin etuihin vaikuttavista petoksista. Talouspoliittisen seurantajakson yhteydessä komissio on kiinnittänyt huomiota Unkarin haluttomuuteen edistää korkean tason virkamiehiin ja näiden lähipiiriin liittyviä tutkintoja tai syytteesenpanoa, vaikka näihin liittyen nousisi esille vakaviaakin korruptiosyytöksiä. Komissio kiinnittää huomiota Euroopan neuvoston korruptionvastaisen toimielimen (GRECO) vuonna 2015 Unkarille antamiin suosituksiin, jotka ovat jääneet käsittelemättä. Unkari on myös yksi neljästä EU:n jäsenvaltiosta, joka ei osallistu Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) toimintaan. Komissio huomioi, että tämän vuoksi OLAF on Unkarissa ainoa unionitason elin, jolla on toimivaltaa tutkia unionin taloudellisiin intresseihin kohdistuvia petoksia, korruptiota tai muuta laitonta toimintaa. Komissio korostaa tämän vuoksi tehokkaan ja riippumattoman syyttäjälaitoksen merkitystä, vankkaa korruptionvastaista kehystä sekä tehokasta OLAF:n kanssa tehtävää yhteistyötä.

iv) korruption torjunnan viitekehys

Unkarin korruption torjunnan strategiaa ja siihen liittyvää laajempaa viitekehystä ei voida komission mukaan pitää tehokkaana, sillä se ei sisällä sääntöjä tai toimia, joiden avulla voitaisiin tehokkaasti estää sellaisia rikoksia, joilla voi olla vaikutusta unionin varojen hyvään hallintaan ja unionin taloudellisten etujen suojaamiseen. Tämän lisäksi korkean tason korruption ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen on komission mukaan Unkarin osalta pitkäaikainen huolenaihe. Unkari on komission mukaan kuitenkin osoittanut ymmärtävänsä eron korkean tason korruption ja vähäpätöisen korruption välillä, riippumatta siitä tuleeko määritelmä kansallisesta tai EU-sääntelystä. Komission katsoo, että Unkari ei ole tästä huolimatta onnistunut osoittamaan selvää edistystä korkean tason virkahenkilöiden ja näiden lähipiirin korruptiosyytösten tutkintojen edistämisessä. Komissio toteaa niin ikään kansallisen lainsäädännön rajoittavan OLAF:n kanssa tehtävää yhteistyötä tilanteissa, joissa taloudellinen toimija vastustaa yhteistyötä.

Komissio esittää ehdollisuusasetuksen mukaisesti perusteluita sille, miksi muut unionin lainsäädännössä käytössä olevat keinot turvata EU:n budjettia eivät ole riittäviä. Komissio on arvioinut esimerkiksi ehdollisuusasetusmenettelyn ja rikkomusmenettelyn eroja. Komissio toteaa, että ehdollisuusasetuksen 6(1) artiklan nojalla esitettävät toimet kohdentuvat unionin rahoituslainsäädäntöön ja alakohtaisiin, varainhoitoa koskeviin sääntöihin. Sen sijaan rikkomusmenettelyjä ei aloiteta tietyn lainsäädännön nojalla, vaan ne perustuvat unionin toiminnasta annetun sopimuksen (SEUT) 258 artiklaan, eikä primaarioikeuden säädöstä komission näkemyksen mukaan voi pitää unionin lainsäädäntönä ehdollisuusasetuksen 6(1) artiklan tarkoittamalla tavalla. Tämän ohella komissio tuo esille, että elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta annetun asetuksen ((EU) 2021/241) pohjalta voi esittää korjaavia toimenpiteitä tapauksissa, joissa unionin taloudelliseen etuun vaikuttaviin petoksiin, korruptioon tai eturistiriitoihin ei ole jäsenvaltion toimesta puututtu. Komissio kuitenkin huomauttaa, että Unkarin kansallista elpymis- ja palautussuunnitelmaa ei ole vielä hyväksytty ja että mahdollisuus sen avulla suojella

unionin taloudellisia etuja riippuu paitsi ohjelmaan sisällytetyistä toimista, myös siitä miten ne viedään Unkarin toimesta täytäntöön. Komissio katsookin, että Unkarin tapauksessa tunnistetut puutteet, heikkoudet, rajoitteet ja riskit ovat laajoja ja kietoutuvat toisiinsa ja siksi ehdollisuusasetus on tehokkain keino puuttua niihin.

Unkarin esittämät korjaavat toimenpiteet

Komissio on täytäntöönpanopäätösehdotuksen yhteydessä antanut myös selvityksen Unkarin menettelyn yhteydessä esittämistä korjaavista toimenpiteistä ehdollisuusasetuksen 6(6) artiklan edellyttämällä tavalla. Unkari on menettelyn yhteydessä sitoutunut edistämään kaikkiaan 17 korjaavaa toimenpidettä:

- 1) unionin varojen täytäntöönpanoon liittyvien laittomuuksien ja säännönvastaisuuksien ennaltaehkäisy, paljastaminen ja korjaaminen uuden integriteettiviranomaisen (*Integrity Authority*) avulla
- 2) perustamalla korruption vastainen *task force*
- 3) vahvistamalla korruptionvastaista viitekehystä
- 4) varmistamalla unionin tukien käytön avoimuus julkisen edun varainhallintasäätiöissä
- 5) ottamalla käyttöön erityinen menettely rikoksissa, jotka liittyvät julkisen vallan käyttöön tai julkisen omaisuuden hallintaan
- 6) vahvistamalla tilintarkastus- ja valvontamenettelyjä EU:n tuen moitteettoman käytön varmistamiseksi
- 7) vähentämällä sellaisten tarjousmenettelyjen määrää unionin varoilla rahoitettavista hankkeista, joihin on vain yksittäisiä tarjouksia
- 8) vähentämällä sellaisten tarjousmenettelyjen määrää kansallisesti rahoitettavista hankkeista, joihin on vain yksittäisiä tarjouksia
- 9) kehittämällä raportointityökalu monitoroimaan sellaisia julkisia hankintamenettelyitä, jotka on suljettu yksittäisen tarjoajan tarjouksen pohjalta
- 10) avoimuuden lisääminen kehittämällä sähköinen hankintajärjestelmä
- 11) kehittämällä julkisten hankintojen tehokkuutta ja kustannustehokkuutta arvioiva mittaristo
- 12) laatimalla toimintasuunnitelma, jonka tarkoituksena on lisätä kilpailua julkisissa hankintamenettelyissä
- 13) antamalla mikro- ja pk -yrityksille koulutusta julkisista hankintamenettelyistä
- 14) ottamalla käyttöön tukijärjestelmä, jolla korvataan mikro- ja pk -yrityksille julkisista hankintamenettelyistä aiheutuvat kustannukset
- 15) hyödyntämällä komission eturistiriitojen riskiarviointityökalu Arachneta
- 16) vahvistamalla OLAF:n kanssa tehtävää yhteistyötä
- 17) säätämällä laki julkisten menojen läpinäkyvyyden lisäämisestä

Näiden toimenpiteiden tarkempi toteuttamisaikataulu käy ilmi ehdotuksen liitteestä. Komissio katsoo esitettyjen toimenpiteiden periaatteessa vastaavan julkisissa hankintamenettelyissä ja korruption torjunnassa havaittuihin heikkouksiin ja puutteisiin, mikäli ne pannaan täytäntöön tehokkaasti. Komissio kuitenkin toteaa, että sen on mahdotonta arvioida kattavasti suunniteltujen toimenpiteiden riittävyyttä ilman tarkempia tietoa näihin liittyvistä konkreettisista toimista ja ennen kuin avainuudistukset on pantu täytäntöön. Lainsäädäntömuutosten ohella Unkarin odotetaan muuttavan myös käytäntöjään. Komission näkemyksen mukaan toimenpiteiden sisällöstä tulisi saada lisätietoa ja merkittäviä edistysaskeleita tulisi tapahtua useissa esitetyissä korjaavissa toimenpiteissä 19.11.2022 mennessä, jolloin uuden integriteettiviranomaisen on määrä aloittaa toimintansa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Ehdollisuusasetus perustuu SEUT 322 artiklan 1 kohdan a alakohtaan ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 106 a artiklaan. Määräyksen muodostavat oikeusperustan asetuksille, joilla annetaan unionin varainhoitosäännöt.

Täytäntöönpanopäätöksen oikeusperustana toimii ehdollisuusasetus ja erityisesti sen 6 artiklan 10 kohta. Ehdollisuusasetuksen 6 artiklan 10 kohdan mukaan neuvosto hyväksyy täytäntöönpanoehdotuksen kuukauden kuluessa komission ehdotuksen vastaanottamisesta. Täytäntöönpanopäätös tehdään neuvostossa määräenemmistöllä. Poikkeuksellisten olosuhteiden ilmetessä kyseisen täytäntöönpanopäätöksen hyväksymistä koskevaa määräaika voidaan jatkaa enintään kahdella kuukaudella. Neuvoston oikeuspalvelun suullisen selvityksen mukaan määräajan pidentämistä koskeva päätös tehdään neuvostossa yksinkertaisella enemmistöllä.

Ehdollisuusasetuksen 6 artiklan 11 kohdan mukaan neuvosto voi määräenemmistöllä muuttaa komission ehdotusta ja hyväksyä muutetun tekstin täytäntöönpanopäätöksenä.

Ehdollisuusasetuksen johdanto-osan perustelukappaleen mukaan asianomainen jäsenvaltio voi pyytää Eurooppa-neuvoston puheenjohtajaa ottamaan asian seuraavan Eurooppa-neuvoston käsiteltäväksi. Tällaisissa poikkeuksellisissa olosuhteissa toimenpiteistä ei voisi tehdä päätöksiä ennen kuin Eurooppa-neuvosto on keskustellut asiasta. Tämä prosessi ei pääsääntöisesti voi kestää enempää kuin kolme kuukautta siitä, kun komissio on toimittanut ehdotuksensa neuvostolle.

Unionin perustana olevista arvoista määrätään SEU 2 artiklassa.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Ehdollisuusasetuksen 8 artiklan mukaan komissio antaa Euroopan parlamentille viipymättä tiedoksi kaikki asetuksen 5, 6, ja 7 artiklan nojalla ehdotetut, hyväksytyt tai kumotut toimenpiteet.

Kansallinen valmistelu

EU34 ja EU35 -jaostojen kirjallinen menettely 23.-26.9.2022.

EU-ministerivaliokunta 30.9.2022

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Oikeusvaltioperiaate ja perusoikeuksien kunnioittaminen ovat perustuslaissa vahvistettuja Suomen valtiosäännön keskeisiä periaatteita, joihin Suomi on sitoutunut myös EU:n jäsenenä sekä osana kansainvälisiä sopimusvelvoitteitaan (perustuslain 1 §:n 3 momentti, 2 §:n 3 momentti ja 2 luku).

Oikeusvaltioperiaatteesta säätäminen kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 1 ja 2 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Ahvenanmaan asemaa ehdollisuusasetuksen osalta on arvioitu tarkemmin U-jatkokirjelmässä UJ 44/2016 vp. Siinä todetaan, että ehdollisuusasetuksen soveltamisalaan kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain mukaisesti Ahvenanmaan maakunnan toimivaltaan kuuluvia asioita tai asioita, jotka muuten ovat erityisen tärkeitä maakunnalle. Ahvenanmaan maakunta saa unionin varoja sekä valtion talousarvion kautta, että suoraan tietystä unionin rahastoista. Esimerkiksi maataloustuet suoritetaan valtion talousarvion kautta, koska maatalous kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Maakunnan hallituksella on itsehallintolain 59b §:n mukaisesti oikeus toimenpanna unionin politiikkaa maakunnassa niillä toimialoilla, joiden osalta maakunnalla on lainsäädäntötoimivalta. Ne toimenpiteet, jotka kuuluvat unionin koheesiopolitiikan, maaseudun kehittämisen tai meri- ja kalastuspolitiikan alaan, sisältyvät tyhjentävästi maakunnan toimivaltaan. Maakunnalla on oikeus laatia omat ohjelmat, joita se itse hallinnoi.

Maakunnan hallitus antoi ehdollisuusasetuksen osalta toimivaltaan liittyviä kysymyksiä 6.9.2018 antamassaan lausunnossa (erityisesti itsehallintolain 18 §:n 15, 22 ja 23 kohta sekä 27 §:n 15 kohta).

Komission ehdollisuusasetuksen nojalla antama täytäntöönpanoehdotus on osoitettu nimenomaisesti Unkarille ja siinä ehdotetut toimet toteutuessaan vaikuttaisivat ainoastaan Unkarin koheesiopolitiikan alaisista rahoitusohjelmista saamaan rahoituksen. Näin ollen voidaan arvioida, että esillä olevalla täytäntöönpanoehdotuksella ei ole vaikutusta Ahvenanmaan asemaan.

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksella ehdollisuusasetuksen täytäntöönpanopäätökseksi ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia Suomen jäsenmaksuihin Euroopan unionille.

Unkarille osoitettu koheesiovarojen kokonaismäärä ohjelmakaudelle 2021-2027 on käyvin hinnoin noin 21,7 mrd. euroa. Komissio ei ole hyväksynyt täytäntöönpanoehdotuksessa tarkoitettujen sitoumusten kohteena olevia toimenpideohjelmia, joten ohjelmien lopullista EU-varojen määrää ei ole mahdollista tällä hetkellä tarkasti määrittää. Komissio on julkisuudessa arvioinut ehdotettujen toimien kattavan jopa 1/3 Unkarin saamasta koheesiorahoituksesta, eli 7,5 mrd. euroa.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

U 40/2018 vp jatkokirjeineen ja näihin liittyvät eduskunnan lausunnot: 27.6.2018 SuVL 12/2018, TrVL 11/2018, LaVL 23/2018, UaVL 13/2018, VaVL 13/2018.

Komissio ei ole vielä antanut arviotaan Unkarin elpymis- ja palautumissuunnitelmasta. Unkarin osuus elpymis- ja palautumistukivälineen avustusmuotoisesta tuesta on noin 5,8 mrd. euroa käyvin hinnoin. Mikäli Unkarin kansallista elpymis- ja palautumissuunnitelmaa ei olisi vuoden loppuun mennessä hyväksytty neuvostossa, menettäisi Unkari 70% elpymis- ja palautumistukivälineen avustusmuotoisen tuen enimmäissaannosta. Ehdollisuusasetusta sovelletaan EU:n rahoituskehiksen lisäksi myös EU:n elpymisvälineestä rahoitettaviin toimiin.

Asiakirjat

COM (2022) 485 final + annex

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VNEUS, Anne Lamminmäki, puh: +358 50 430 0703, anne.lamminmaki@gov.fi
VM, Anna Hyvärinen, etunimi.sukunimi@gov.fi
TEM, Eliisa Hujala, etunimi.sukunimi@gov.fi
OM, Tia Möller, etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/1132/2022

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite